

POLSKA MACIERZ SZKOLNA

MIESIĘCZNIK TOW. POLSKIEJ MACIERZY SZKOLNEJ
POŚWIĘCONY SPRAWOM OŚWIATY I WYCHOWANIA

ZJAZD OŚWIATOWY NA WOŁYNIU.

W dniach 21 i 22 maja r. b. odbył się w Równem na Wołyniu pierwszy Zjazd Oświatowy, zwołany przez Zarządy Okręgowe Łucki i Rówieński z ramienia Zarządu Głównego Polskiej Macierzy Szkolnej.

Jak wielkie wzbudził zainteresowanie Zjazd ten, poświęcony rozważeniu najistotniejszych zagadnień szkolnictwa i oświaty na Wołyniu, świadczy nader liczny udział w Zjeździe delegatów Kół Macierzy, Zrzeszeń kulturalno-oświatowych i społecznych, oraz poszczególnych działaczy i pracowników na niwie szkolnictwa i oświaty ze wszystkich niemal dzielnic Rzeczypospolitej.

Uczestnicy Zjazdu, po wysłuchaniu w miejscowym kościele Mszy świętej, odprawionej przez J. E. Biskupa M. Godlewskiego, — i kazania, wygłoszonego przez ks. majora Żaka, udali się do starego zamku ks. Lubomirskich, który ongi gościł w swych murach Tadeusza Kościuszkę, gdzie Zjazd otworzył z ramienia Komitetu Organizacyjnego p. Jerzy Jarzembski, witając obecnych: p. Marszałka Senatu Trampczyńskiego, Ks. Biskupa Godlewskiego, senatorów: Adama, Bartoszewicza, Balińskiego, Smólskiego; posłów: Sołtyka, ks. M. Nowakowskiego, Holder-Eggerową i Korneckiego;

przedstawicieli władz administracyjnych i oświatowych: p. Wojewodę Wołyńskiego S. Srokowskiego, delegata Ministra W. R. i O. P. Kuratora okręgu wołyńskiego p. Wasunga, Kuratora okręgu poleskiego p. Wolbeka, przedstawicieli Duchowieństwa, delegatów i przedstawicieli Macierzy Szkolnej, Tow. Szkoły Ludowej, Tow. Teatrów i Chórów Włosciańskich, Stowarzyszeń Nauczycielstwa, Tow. Opieki nad Kresami, Tow. Ziemi Wschodnich, Polskiego Komitetu Wykonawczego na Rusi, Stowarzyszenia Kupców Polskich, Związku Ziemian, Związku Osadników Wojskowych i in.

Na honorowego Prezesa Zjazdu p. Jarzembski zaprosił p. Marszałka Senatu Trąpczyńskiego, powitanego przez uczestników Zjazdu burzliwemi oklaskami, na przewodniczącego Zjazdu powołano Prezesa Macierzy Szkolnej, p. Józefa Świeżyńskiego, na wiceprezesów: prezesa T. S. L. senatora Ernesta Adama, przedstawicielkę Macierzy Wileńskiej p. Marję Reutt.

Przewodniczący zaprosił do Prezydium Zjazdu: J. E. ks. Biskupa Godlewskiego, zasłużonego działacza oświatowego na Rusi p. Józefata Andrzejewskiego, prezesa Komisji oświatowej Sejmu posła Sołtyka, wojewodę Srokowskiego, kuratora Wasunga, prezesa Rady miejskiej m. Warszawy senatora Ignacego Balińskiego, przedstawiciela wojska p. pułk. Kukiela, prezesa Centralnego Związku Osad. Wojsk. inż. Lipkowskiego, przedstawiciela Stowarzyszenia Nauczycielstwa p. Szczurkiewicza, przedstawiciela Związku Ziemian p. Załęskiego, przedstawiciela Kupców Polskich p. Zdziennickiego, prezydenta m. Łucka Waligórskiego, działaczkę oświatową z Łucka p. Zaykowską, miejsc. dział. społ. p. Rutkowskiego, oraz organizatorów Zjazdu, ks. szambelana W. Baranowskiego z Łucka, J. Jarzembskiego i M. Ciszkiwicza z Równego. Na sekretarzy Zjazdu dyrektora Józefa Stenlera z Warszawy i Andrzeja Nowaka ze Lwowa, p. Swiszczyńskiego i p. Michałowicza.

Pierwszy zabrał głos marszałek Trąpczyński, który w powitalnem przemówieniu złożył hołd pracownikom i działaczom na niwie oświatowej. Podkreślając, iż troska o oświatę ludu jest jedną z najważniejszych spraw, Marszałek wskazał na to zniszcze-

nie, jakie wywołała wojna w duszach. „Jeżeli tę truciznę, która wgryzła się w dusze, uda Wam się wypłenić — osiągnięcie jaknajlepsze rezultaty pracy „bo narodu duch zatruty — to jest bólów ból“. Ogarnął nas co do Kresów w Warszawie pewien pesymizm. Przekonałem się, że pesymizm ten jest nieuzasadniony. I wróć do Warszawy z głośnym okrzykiem „w górę serca!“

W imieniu Rządu Polskiego powitał Zjazd wojewoda wołyński, p. Srokowski, który zaznaczył, że obowiązkiem naszym jest wykazać, że tu jesteśmy, żyjemy, żyć chcemy, że mamy tu coś do powiedzenia i do zrobienia. „Wierzę — zakończył p. wojewoda — iż blask kultury polskiej, blask naszego patriotyzmu udzieli się również masom różnoplemiennej ludności miejscowej, czego życzę temu Zjazdowi w imieniu Rządu.“

Prezes Komisji Oświatowej, poseł Sołtyk, w swem przemówieniu powitalnem, wskazał na ten ogrom pracy oświatowej, który podjąć winno samo społeczeństwo. Potrzeba nam 110 tys. nauczycieli, aby zapewnić powszechne nauczanie dziatwie w wieku 7—14 lat, posiadamy zaś obecnie nieco ponad 50 tys. nauczycieli. „Tylko Macierz Szkolna, która w czasach niewoli zdołała zagrozonego ducha narodu uchronić od niebezpieczeństwa zatrucia przez najeźdźców, — nie wątpię, pociągnie na łono kultury i cywilizacji polskiej ludność Wołynia i zapewni nam stan wieczystego posiadania na Kresach.“

Kurator Okręgu Wołyńskiego, dr. Wasung, powitał Zjazd w imieniu p. Ministra W. R. i O. P. i w imieniu władz szkolnych województwa wołyńskiego.

Z kolei witali Zjazd: ks. Biskup Godlewski w imieniu Duchowieństwa, pułk. Kukiel — Wojska Polskiego, sen. Adam — T. S. L. p. Reutt — Macierzy Szkolnej w Wilnie, posłanka Holder-Eggerowa w imieniu posłów-kobiet Sejmu i Organizacyj kobiecych, inż. Lipkowski w imieniu Centr. Zw. Osadników Wojsk., kurator Okręgu Szkolnego Poleskiego p. Wolbek., p. Szczurkiewicz w imieniu Stowarzyszenia Chrześc.-Narod. Nauczycielstwa Szkół Powszechnych. p. Komornicka w imieniu kuratorjum Okręgu Szkolnego Białostockiego, p. Frańczak w imieniu Tow. Kresów Wschodnich, ks. infu-

łat Sznarbachowski w imieniu organizacyj polskich w Kowlu i prześwietnej kapituły ołyckiej, p. Załęski w imieniu Związku Ziemian, p. Zdziennicki — Stow. Kupców Polskich, p. Piekarski — Liceum Krzemienieckiego, mecenas Skokowski — Rady Adwokackiej w Łucku, p. Witkowski — Związku Osadn. Wojsk. pow. Rówieński., p. Zaykowska — Organizacji kobiet kresowych.

Odczytano nadesłane Zjazdowi pisma gratulacyjne: podsekretarza stanu Min. W. R. i O. P., p. T. Łopuszańskiego, p. wojewody lubelskiego Moskalewskiego, kuratora okręgu szkolnego poznańskiego, Bernarda Chrzanowskiego, senatora województwa stanisławowskiego, M. Sicińskiego, ks. Bisk. Wł. Bandurskiego oraz depesze:

1) „Nie mogąc przybyć, życzę najowocniejszych wyników obrad na pożytek pracy oświatowej nad uświadomieniem dorastających i dorosłych. (—) Dyrektor Departamentu *Żłobicki*“ (Warszawa).

2) Serdeczne pozdrowienia i życzenia pomyślnych obrad przesyła (—) *Al. Janowski*“ (Warszawa).

3) „Przesyłam Zjazdowi gorące życzenia owocnych obrad. Kurator (—) *Zawadzki*“ (Warszawa).

4) „Nie mogąc wysłać delegata na walny Zjazd, ślemy bratnie pozdrowienia i życzymy jaknajowocniejszych wyników obrad. *Śląska Macierz Szkolna*“ (Cieszyn).

5) „Walne Zgromadzenie T-wa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych—szczęśliwe, że może obradować na wolnej już przastarej ziemi piastowskiej, wita z radością Zjazd Oświatowy Polskiej Macierzy Szkolnej zebrany na Ziemi Wołyńskiej, opromienionej pięknymi tradycjami przesławnego Liceum Krzemienieckiego, i przesyła Wam najserdeczniejsze życzenia jaknajowocniejszych wyników obrad ku chwale i wielkości Rzeczypospolitej. (—) Prezydjum Przewodniczący *Sosnowski*, Sekretarz *Stefański*“ (Katowice).

6) „Pracownikom oświatowym wyrazy czci, a Ziemi Wołyńskiej życzenia pomyślności. (—) Za kuratora *Jankowski*“ (Toruń).

7) „Nie mogąc przybyć na Zjazd, przesyłam serdeczne życzenia; nie wątpię, że ofiarnym wysiłkiem Polaków Kresowych wielkie dzieło odbudowy polskości na Wołyniu rychło dokonane zostanie. (—) *Berezowski*, poseł.“

8) „Dziękując za zaszczytne dla mnie i serdeczne zaproszenie, donoszę z najwyższą przykrością, że obecny stan mego zdrowia nie pozwala mi uczestniczyć w pierwszym Zjeździe Oświatowym na Wołyniu. Przesyłam najszczerze szczęście Boże! obradom i zapewnienie, że nie przestanę współdziałać z Wami zawsze gotowa na Wasze wezwanie do pracy i ofiar dla Bramy Polskiej Wołynia.“
Aniela Aleksandrowiczówna, vice-prezes Zarządu Głównego T. S. L.

9) Wydział powiatowy Sejmiku Włodzimierskiego przesyła serdeczne życzenia, przyrzekając uchwały konferencji górliwie wypełnić. (—) Przewodniczący Wydziału *Malanowski*“.

Po wysłuchaniu gruntownie opracowanych i wyczerpujących referatów — prezesa Zarządu Okręgowego P. M. S. w Równem dyr. J. Jarzembkiego na temat „Warunki i potrzeby pracy oświatowej na Wołyniu“ i prezesa Zarządu Okręg. P. M. S. w Lucku ks. Szambelana W. Baranowskiego „Polska Macierz Szkolna na Wołyniu“. Zjazd owacyjnie powitał wniosek Prezydium wystosowania depechy do p. Prezydenta Rzeczypospolitej.

Wysłano telegram treści następującej:

„Zjazd oświatowy, obradujący w Równem na Wołyniu, zwołany przez Polską Macierz Szkolną, przesyła Ci, Panie Prezydencie, wyrazy czci i hołdu. Pragniemy, by praca oświatowa stała się cementem, zespalającym duchowo Kresy nasze z Macierzą i o poparcie wysiłków naszych serdecznie prosimy. Prezydium Zjazdu“. *Świeżyński, Adam, Reutt, Jarzembki, Ks. Baranowski, Ciszkievicz, Stemler, Nowak, Świszczowski, Michałowicz*.

Nad referatami i zgłoszonymi przez referentów wnioskami wywiązała się obszerna i rzeczowa dyskusja.

Drugi dzień Zjazdu poświęcony był referatom dyr. Dembińskiego „Szkolnictwo polskie, w szczególności szkolnictwo zawodowe na Wołyniu“; dyr. Józefa Stemlera „Formy i metody pracy oświatowej pozaszkolnej“, p. A. Hermaszewskiego „Rola młodzieży wiejskiej w pracy oświatowo-kulturalnej na Wołyniu“ i p. J. Lipkowskiego „Oświata na Podolu i Kijowszczyźnie i rola Wołynia polskiego w stosunku do rodaków tam zamieszkałych“.

W dyskusji nad referatami, z których świetne pod względem

formy i wysoce interesujące były referaty: dyr. J. Stemlera, inż. Lipkowskiego i p. Hermaszewskiego, brali udział pp.: Świątkowski, ks. szamb. Baranowski, p. Prusiewicz, poseł Holder-Eggerowa, poseł Kornecki, p. Bobkowski, ks. major Żak, p. Komarnicka, dyr. Nowak, dyr. Piątek, p. Bartosiński, p. Rutkowski i inni.

W wyniku dwudniowych obrad, które stały na bardzo wysokim poziomie i nie wywołały żadnych zgrzytów, — Zjazd jednogłośnie powziął następujące uchwały:

Rezolucje ogłoszone przez referenta Jarzembskiego:

1) Wychodząc z założenia, że na polu szkolnictwa i oświaty stanowi nie ilość, lecz dodatnia jakość, Zjazd uważa, że na terenie Wołynia należy dać szkołom mocne podwaliny i zapewnić im na czas dłuższy dostateczne warunki i środki do pomyślnego rozwoju.

2) Zjazd prosi władze szkolne, by na stanowiskach w szkolnictwie kresowem powoływały siły kwalifikowane, wybitnie pierwszorzędne.

3) Zjazd uważa za potrzebne przy obsadzaniu posad nauczycieli szkół powszechnych dawać pierwszeństwo ludziom familijnym, którzy, osiedlając się na dłuższy czas na Kresach, z jednej strony znajdują dla siebie dogodniejsze środki egzystencji, z drugiej zaś — rychlej i łatwiej zżyją się i sharmonizują z otoczeniem i warunkami wsi kresowej.

4) Zjazd zwraca się z wezwaniem do nauczycielstwa polskiego, by zechciało wziąć szeroki udział w pozaszkolnej prasy oświatowej na terenie Wołynia oraz w życiu społecznym i samorządowym.

5) Zjazd uważa za pożądane zrzeszenie się nauczycielstwa kresowego i przyłączenie się do centralnych zrzeszeń nauczycielskich w państwie.

6) Zjazd oświadcza się przeciw projektowi podporządkowania władz szkolnych władzom administracyjno-politycznym wogóle i projekt ten uważa za błędny, szczególnie zaś na Kresach, za eksperyment ze wszechmiar niepożądany, niebezpieczny i nieobliczalny w swych zgubnych skutkach.

Dyrektywa Zjazdu: wniosek pod 6 podać do wiadomości

pp. Marszałków Sejmu i Senatu, Prezesa Rady Ministrów i Ministra W. R. i O. P.

7) Zjazd zwraca się do Polskiego Ziemianstwa Kresowego z wezwaniem, aby osobiście czynnie popierało ruch oświatowy na wsi kresowej, oraz aby przy doborze oficjalistów rolnych wymagało od nich kultury etycznej i umysłowej, dbało o rękomię ich uczciwej pracy również i w kierunku narodowym, dając pierwszeństwo osobom obznajmionym z pracą i działalnością oświatową.

8) Zjazd uważa, że Towarzystwom oświatowym na terenie Wołynia nie wolno, nawet dla poważnych przyczyn, odsuwać na drugi plan głównego ich celu, jakim być musi wytrwała walka z analfabetyzmem oraz szerzenie i pogłębianie wiedzy i oświaty. Zjazd wzywa całe polskie społeczeństwo kresowe nie tylko do ofiarności, ale również i do czynnego udziału i poparcia tej pracy.

9) Zjazd wyraża życzenie, aby szkolnictwo i oświata na terenie Wołynia, stojąc jaknajdalej od wszelkich waśni partyjnych i politycznych, były terenem, na którym najrozmaitsze ugrupowania i ludzie o różnych poglądach, lecz stojący na gruncie chrześcijańskiej oświaty narodowej, w zgodnej pracy spotykać się ze sobą i współdziałać mogli.

10) Zjazd potępia wszelkie zakusy, zmierzające do wykorzystania terenu apolitycznych zrzeszeń oświatowych i szkolnictwa dla agitacji partyjnej oraz dla osobistych i politycznych zamiarów.

11) Zjazd uważa za konieczne domagać się, aby przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego wszystkie budynki, przynajmniej państwowych szkół średnich, doprowadzone zostały do stanu odpowiadającego elementarnym wymaganiom higieny.

12) Z uwagi na brak ludzi do pracy na terenie oświatowym, Zjazd uznaje udział młodzieży wyższych klas w apolitycznej oświatowej pracy, a szczególnie w walce z analfabetyzmem, pod odpowiednim kierunkiem władz szkolnych, za pożądane, tembardziej, iż młodzież w pracy tej przyuczać się będzie do przyszłej działalności i obowiązków społecznych.

13) Zjazd uważa za konieczne, aby każdy Zarząd Okręgowy Polskiej Macierzy Szkolnej na Wołyniu posiadał odpow-

wiednio uzdolnionego sekretarza i instruktora, którzyby cały swój czas poświęcali wyłącznie organizowaniu i rozwojowi pracy oświatowej w danym okręgu. Wyszukaniem odpowiednich sił oraz stałych środków zająć się muszą tak władze centralne jak i lokalne P. M. S. przy pomocy i poparciu czynników rządowych.

14) Zjazd, uznając całą doniosłość świeżo na Kresach wprowadzonych samorządów, wzywa inteligencję polską do szerszego czynnego udziału w życiu i pracach samorządowych.

15) Zjazd uważa za konieczne dążyć do stworzenia w większych miastach Wołynia silnych ośrodków, aby móc stąd promieniować na główny teren działalności Kół Macierzy, t. j. na wieś i na najbardziej odległe zaścianki.

16) Zjazd uważa za konieczne zapoznanie się i ideowe zbliżenie się na terenie Wołynia tak poszczególnych Towarzystw, jak i pojedynczych działaczy oświatowych, specjalnie zaś podkreśla konieczność jaknajszybszego zadzierżgnięcia stałej łączności pomiędzy organizacjami Kół P. M. S. i organizacjami Kół młodzieży wiejskiej oraz innych stowarzyszeń młodzieży, w celu przystąpienia do wspólnie podjętej pracy oświatowej na wsi.

17) Zjazd uważa za konieczne, aby towarzystwa oświatowe na Kresach roztoczyły jaknajdalej sięgającą opiekę nad osadnictwem kresowem.

18) Zjazd uważa za konieczny szerszy udział duchowieństwa, szczególnie duchowieństwa wiejskiego, w apolitycznej pracy oświatowej na Kresach.

19) Zjazd uznając, że środowiska i towarzystwa, w jakich żołnierz garnizonów kresowych z braku innych czas wolny przepędzać musi, są dlań nieodpowiednie, a nawet niebezpieczne, zwraca się z apelem do całego społeczeństwa polskiego na Kresach, aby co najspieszniej zaopiekowała się na stałe tym żołnierzem, dążąc do podniesienia go duchowo i moralnie i, aby zakorzenić w nim przywiązanie do Kresów oraz zrozumienie ich konieczności dla potęgi Polski.

20) Zjazd uważając za niedopuszczalny brak prasy polskiej na Wołyniu, zwraca się z apelem do społeczeństwa, aby wspól-

nym wysiłkiem stworzyło mocne podwaliny, na których conajrychlej możnaby przystąpić do wydawania dobrze redagowanego tygodnika oświatowego.

21) Zjazd uważa za potrzebne dążyć do utworzenia na Wołyniu szkół, wyższej i średniej rolniczej i leśnej, które wychowując zwarte szeregi działaczy kresowych, już przez samo swe istnienie miałyby bardzo poważne znaczenie ogólnopolskie.

22) Zjazd uważa za potrzebne zwrócić uwagę odpowiednich władz oświatowych na zaniedbanie szkolnego i pozaszkolnego wykształcenia estetycznego młodzieży.

23) Zjazd uważając za szkodliwe pozostawianie dziatwy wiejskiej w czasie dłuższych wakacyj bez odpowiedniej opieki, wyraża prośbę do odnośnych władz rządowych i samorządowych, aby specjalnie wynagradzały tych nauczycieli, którzy w czasie wakacyj zechcą pozostać na swych placówkach w celu roztoczenia opieki nad dziatwą i młodzieżą.

Rezolucje zgłoszone przez ks. szamb. Baranowskiego:

1) Zjazd oświatowy uznaje za konieczne wyrazić swe głębokie przekonanie, że w Zmartwychwstaniu i Odrodzeniu Polski główną rolę odegrała praca oświatowo-kulturalna poprzednich i obecnie żyjących pokoleń. Dzisiejsza sytuacja Polski Niepodległej wymaga od swych obywateli [zdwojonych wysiłków] pracy na polu oświatowo-kulturalnem, bo potęga mocarstwowa naszej Ojczyzny może się opierać głównie na cnotach obywatelskich oświeconych mas ludowych. Dlatego Zjazd wzywa całe społeczeństwo na Wołyniu, by zgodnie ze sławną swą tradycją jak jeden mąż stanęło przy warsztacie oświaty mas ludowych.

2) Zjazd wyraża najwyższe i pełne wdzięczności uznanie tym pracownikom oświatowym, którzy w najcięższych warunkach naszego bytowania na Kresach wytrwale i niezłomnie prowadzili celową pracę kulturalno-oświatową, świadczącą o przynależności Kresów Wschodnich do Polski. A to najwyższe uznanie Zjazd składa im za pośrednictwem najstarszego i najbardziej zasłużonego weterana oświaty kresowej, p. Józefata Andrzejewskiego, prezesa P. M. S. na Rusi.

3) Zjazd uważa za konieczne, by społeczeństwo polskie bez różnicy przekonań politycznych, zrzeszyło się w jaknajkrótszym czasie w liczne a silne koła P. M. S., któreby swą intensywną a trwałą pracą przyczyniły się do ugruntowania państwowości polskiej na Wołyniu.

4) Zjazd oświatowy odwołuje się do całego społeczeństwa zrzeszonego w instytucjach kulturalno-oświatowych, by w swych owocnych poczynaniach zwróciły główną uwagę na:

a) zorganizowanie wszechstronnej akcji oświaty pozaszkolnej;

b) organizację i poparcie w całej rozciągłości szkolnictwa zawodowego;

c) organizację burs dla niezamożnej uczącej się młodzieży i niesienie pomocy młodzieży szkół wyższych, pochodzącej z Kresów;

d) działalność wśród osadników i pozyskanie ich do wspólpracy oświatowej.

Rezolucje zgłoszone przez Dyrektora Dembińskiego:

1) Zjazd odwołuje się do Sejmu i Rządu, aby zechciały przeprowadzić oddanie zbywających budynków koszarowych na Wołyniu dla pomieszczenia nauczycieli, gdyż zapewnienie mieszkań jest jedynym sposobem pociągnięcia sił nauczycielskich na Kresy.

2) Zjazd uznaje zakładanie szkół zawodowych za najpilniejszą obecnie sprawę oświatową i zwraca się do Sejmików i Rad Miejskich o zajęcie się tem zagadnieniem jako najpoważniejszym czynnikiem w rozwoju rolnictwa i przemysłu polskiego.

Rezolucja zgłoszona przez posła Holder-Eggerową:

Zjazd oświatowy, zdając sobie sprawę jak wielką dźwignią w życiu narodu jest kobieta świadoma swych obowiązków obywatelskich, rodzinnych i zawodowych, uznaje za konieczne, by w organizacji szkolnictwa zawodowego zwrócono baczną uwagę na szkoły gospodarcze dla dziewcząt.

Wniosek zgłoszony przez profesora Prusiewicza:

Zjazd uważa za pożądane stworzenie na Wołyniu muzeum Wołyńskiego z działami: historyczno-archeologicznym i etnograficznym.

Wniosek zgłoszony przez J. E. ks. Biskupa Godlewskiego.

Zjazd uważa za wskazane zwołanie w najbliższej przyszłości drugiego Zjazdu oświatowego w jednym z miast Wołynia.

Prezes J. Świeżyński, zamykając obrady Zjazdu, wyraził serdeczne podziękowanie organizatorom Zjazdu, Duchowieństwu, a w szczególności J. E. ks. Biskupowi Godlewskiemu, władzom szkolnym, kuratorom Wasungowi i Wolbekowi władzom administracyjnym i samorządowym—za ich czynny udział w Zjeździe.

„Być może, że bezmiar jest do zrobienia—mówił na zakończenie prezes Świeżyński—być może, że niewiele zrobiono, lecz zapалу do pracy zastałem tutaj dużo. Nie wątpię, że na polu oświatowym, ludzie, najrozmaitszych przekonań politycznych, podać sobie ręce mogą i muszą, bo o ile możliwe to jest w centrum, to byłoby zbrodnią, gdyby okazało się niemożliwem na Kresach“

Prezes Koła Macierzy Szkolnej w Zdobunowie, p. S. Mogilnicki, wyraził w imieniu wszystkich uczestników Zjazdu w serdecznych słowach szczerą i głęboką wdzięczność organizatorom Zjazdu i tym wszystkim drogim gościom, którzy obecnością swoją Zjazd zaszczytili.

Dokonano zdjęcia fotograficznego uczestników Zjazdu.

Po odśpiewaniu „Roty“ Konopnickiej Zjazd w podniosłym nastroju zakończył swe dwudniowe obrady.

W d. 23 maja część uczestników Zjazdu, w liczbie 70 osób, z J. E. ks. Biskupem Godlewskim i prezesem Świeżyńskim na czele, udała się specjalnym pociągiem wycieczkowym do Krzemieńca.

Zwiedzono zakłady naukowe i internaty Liceum Krzemienieckiego, wysłuchano przemówień informacyjnych i w czasie całodziennego pobytu wśród młodzieży i nauczycielstwa licealnego, stwierdzono wspaniały rozwój tej placówki oświatowej.

Uczestnicy wycieczki opuszczali Krzemieniec z otuchą w sercach i nadzieją, że świetne tradycje Krzemieńca odżyją pod energicznym i wyborowym kierownictwem obecnego wizytatora Liceum Krzemienieckiego, dr. Marka Piekarskiego.

ZEBRANIE DELEGATÓW KÓŁ P. M. S. WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO.

W d. 3 czerwca 1923 r., w lokalu Klubu Społecznego w Lublinie odbyło się zebranie delegatów Kół P. M. S. województwa lubelskiego, w celu zastanowienia się nad aktualnymi potrzebami oświatowymi, wzmożenia działalności Macierzy i wybrania wojewódzkiego Zarządu P. M. S.

Zebranie odbyło się w obecności 25 uczestników, przedstawicieli Kół P. M. S. w województwie. Na obradach byli obecni: J. E. ks. Biskup Fulman, vice-wojewoda dr. Stan. Bryła, p. inspektor Zygmunt Podgórski przedstawiciel Kuratorjum Okręgu szkoln. warsz., senator dr. Ernest Adam, prezes Tow. Szkoły Ludowej, pp. Józef Świeżyński prezes i dyr. Józef Stemler z ramienia Zarządu Głównego P. M. S., p. Kazimierz Rutkowski, przedstawiciel Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej i in.

Przebieg obrad był następujący:

P. Zygmunt Pomiankowski, przewodniczący Koła P. M. S. w Lublinie, zagaił Zebranie, powitał obecnych i zaprosił p. Józefa Świeżyńskiego do objęcia przewodnictwa.

Prezes Świeżyński, obejmując przewodnictwo, wskazał cele i zadania Macierzy, w szczególności wytknął te kierunki pracy oświatowej, które na terenie województwa lubelskiego powinny być jaknajintensywniej prowadzone.

Na sekretarza p. przewodniczący zaprosił p. prokuratora Ignacego Bęskiego.

Przemówienia powitalne wygłosili. p. vice-wojewoda dr. Stanisław Bryła w imieniu p. wojewody, ks. kanonik Songajłło w imieniu J. E. ks. Biskupa, p. inspektor Podgórski w imieniu Kuratorjum warszawskiego okręgu szkolnego i senator dr. Ernest Adam w imieniu Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Referat „O stanie i potrzebach oświatowych województwa Lubelskiego” wygłosił p. Zygmunt Podgórski. W znakomicie opracowanym referacie referent przedstawił wszechstronnie sytuację,

w szczególności groźną w 10-iu powiatach południowo-wschodnich, gdzie spora liczba t. zw. bezrobotnych dawnych nauczycieli rosyjskich, zachęcona przez posłów i senatorów rusińskich, prowadzi wrogą robotę. Referent przedstawił interesującą statystykę i wskazał formy pracy oświatowej, które winny być prowadzone przez organizacje społeczne.

Następnie dyr. Stemler omówił stronę organizacyjną Polskiej Macierzy Szkolnej w woj. Lubelskiem. Mówca podał szereg cyfr, świadczących o bardzo poważnym rozwoju Kół Macierzy w b. gubernjach Lubelskiej i Siedleckiej w czasach niewoli i podał zarazem przykłady przeciwdziałania władz rosyjskich. Tradycja pracy Macierzy istnieje, tylko, że działające obecnie na obszarze woj. Lubelskiego Koła Macierzy w liczbie 33, zajmują się poszczególnymi placówkami, jak szkołą, ochroną lub biblioteką — a nie przystosowują się do potrzeb obecnych: pracy oświatowej nad dorastającym i dorosłym, budzenia i pogłębiania świadomości narodowej, zapoznawania najszerszych mas ze skarbami kultury polskiej i stwarzania dróg najszerszego wpływu tej kultury, — stwarzania tą drogą silnych podstaw dla Państwa. Organizacja Macierzy musi być do potrzeb tej pracy dostosowana: kilka silnych Kół w każdym powiecie, każde koło powołać musi w promieniu swego działania sieć czytelni Macierzy, jako samodzielnych ośrodków oświatowej pracy, zaś w Lublinie Wojewodzki Zarząd Macierzy z zadaniami wskazanymi w statucie P. M. S. Na pierwszy plan wysunąć się musi pracę oświatową pozaszkolną, w szczególności akcję odczytową, teatralną, bibliotekarską, kursów dla dorosłych, kolportażową i t. d. Dla pociągnięcia ludzi do tej pracy i zapoznania ich z formami i metodami, muszą Koła organizować rozmaitego rodzaju kursy oświatowe, szukając dla nich prelegentów zarówno w Zarządzie Głównym Macierzy Szkolnej w Warszawie, jak też i w Zarządzie Tow. Szkoły Ludowej we Lwowie.

Dyrektor Stemler zaproponował Zebraniu przyjęcie następujących rezolucyj:

I. Zebranie delegatów Kół Polskiej Macierzy Szkolnej, obradujące w Lublinie 3. VI. 1923, wzywa wszystkie istniejące na ob-

szarze województwa Lubelskiego Koła P. M. S., do zwołania walnych zebrań, celem uświadomienia członków o gwałtownej potrzebie ujęcia przez Koła Macierzy oświaty pozaszkolnej. Zarządy Kół winny bezzwłocznie rozpocząć wyszukiwanie i pociąganie do tej pracy ludzi wśród miejscowej inteligencji — organizowanie krótko-terminowych kursów oświatowych, kierowników czytelni Macierzy, bibliotek. prelegentów oświatowych i t. d.

II. Zebranie zwraca się do duchowieństwa i nauczycielstwa, by w pracach oświatowych Macierzy wzięły czynny udział.

III. Zebranie zwraca się z prośbą do władz szkolnych i administracyjnych, by pracom oświatowym Macierzy okazywały wszechstronną pomoc.

IV. Zebranie zwraca się do Towarzystw Społecznych wszelkiego rodzaju, w szczególności do Towarzystw i organizacyj kobiecych, by w pracach oświatowych Macierzy pomagały, a przede wszystkim dążyły do zgodnego koordynowania wysiłków w pracy oświatowej podejmowanych.

V. Zebranie uważa za konieczne powołać w myśl §§ 16 i 17 Statutu P. M. S.: Wojewódzki Zarząd P. M. S. w Lublinie, który w ścisłym porozumieniu z Zarządem Głównym P. M. S. i władzami szkolnymi i administracyjnymi, kierować będzie pracami Macierzy w województwie.

VI. Zebranie wzywa Wojewódzki Zarząd P. M. S. by jaknajrychlej przystąpił do energicznego organizowania czynnej sieci Kół i czytelni P. M. S., któreby się stały promieniującymi ośrodkami oświaty i kultury polskiej.

VII. Zebranie wzywa wojewódzki Zarząd P. M. S., by przygotował po wakacjach Zjazd oświatowy w Chełmie.

W dyskusji nad referatami i wnioskami p. Kazimierz Rutkowski zwrócił uwagę na działalność Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej, wskazał na pożyteczną działalność tych Kół i zaproponował następujący wniosek:

VII. Zebranie zaleca Wojewódzkiemu Zarządowi P. M. S., aby przy organizowaniu Kół P. M. S. uwzględniał Stowarzyszenia Mło-

dzieży Polskiej, współpracę z którymi Zebranie uznaje za pożyteczną i pożądaną.

P. Przewodniczący powitał przybyłego na obrady J. E. Biskupa Fulmana, poczem przemawiał p. Stankiewicz z Janowa, który złożył sprawozdanie z działalności Kół Macierzy w pow. Konstantynowskim i wskazał najważniejsze dziedziny pracy oświatowej pozaszkolnej, które winny być objęte, przede wszystkim zaś podkreślił ważność akcji za pośrednictwem sceny, tak zawodowej jak i amatorskiej. P. Frackiewicz z Chełma charakteryzował warunki pracy Macierzy w Chełmie i zamierzenia na najbliższą przyszłość. P. Kubicki z Chełma podkreślił trudności w pracach Macierzy, w szczególności zwrócił uwagę na brak ludzi; w celu przysporzenia Macierzy pracowników i zainteresowania sprawami Macierzy, Koło Chełmskie zwołuje Zebranie powiatowe na d. 24 czerwca r. b.

Dalej w dyskusji zabierali głos pp.: Bęski, dr. Bryła, ks. Władziński i inni; p. senator Adam mówił o współpracy Towarzystw, w szczególności o potrzebie pociągnięcia do współpracy z Towarzystwami oświatowymi organizacyj kobiecych i zgłosił rezolucję, umieszczoną pod IV; p. Prezes Świeżyński poinformował o tych działach pracy, jakie prowadzi Zarząd Główny P. M. S. w Warszawie, następnie zaś wzywał do propagowania opieki i sympatji społeczeństwa dla nauczycielstwa szkół powszechnych, by w ten sposób dodawać mu otuchy do trwania na ciężkich nieraz posterunkach i zachęty do pracy.

Zgłoszone rezolucje zostały w głosowaniu nad każdą z osobna, przyjęte.

Następnie dyr. Stemler zreferował zasady, na jakich powołać należy Wojewódzki Zarząd Macierzy. Przyjęto następujący wniosek: Zebranie postanawia powołać Wojewódzki Zarząd P. M. S. w Lublinie na zasadzie § 16 i 17 statutu P. M. S., w następujący sposób: Zarząd składa się z 24 osób: prezesa i wiceprezesa wybiera zebranie delegatów; 3 osoby deleguje Zarząd Okręgowy pow. lubelskiego, zaś inne Zarządy Okręgowe względnie Koła pełniące funkcje Zarządów okręg. po 1, — razem 19 osób od 19 powiatów województwa. Celem nadania wojewódzkiemu Zarządowi sprawno-

ści, quorum władne do podejmowania uchwał decydujących, określiła się na 3 osoby, mianowicie: prezesa, wiceprezesa i sekretarza.

Po uchwaleniu tego wniosku przystąpiono do wyborów prezesa i wiceprezesa Zarządu wojewódzkiego i wybrano: na prezesa p. Władysława Łukaszewicza, sędziego sądu apelacyjnego w Lublinie, na wiceprezesa — ks. kanonika Songajlę. Sekretarza i skarbnika wybierze Zarząd.

P. Łukaszewicz podziękował za wybór i w dłuższem przemówieniu podkreślił znaczenie współpracy oświatowych organizacji z organami państwowemi, kończąc wezwaniem do owocnej pracy. Na zapytanie p. Łukaszewicza w sprawie funduszy na uruchomienie akcji organizacyjnej odpowiedział p. prezes Świeżyński, że Zarząd Główny przyjdzie Lubelskiemu Zarządowi Wojewódzkiemu z pomocą finansową.

Następnie J. E. ks. Biskup Fulman w dłuższem przemówieniu wskazał na najważniejsze momenty działalności kulturalnej i oświatowej w województwie, podkreślił potrzebę zacieśnienia więzów i współpracy z duchowieństwem, kontaktu Zarządu Wojewódzkiego i Zarządów Kół z władzami djecezjalnemi i zapewnił swoją pomoc i poparcie działalności Macierzy.

Dziękując J. E. ks. Biskupowi za obietnicę współpracy, a zebranym za przybycie, wezwaniem do wyteżonej pracy, p. prezes Świeżyński zamknął obrady.

UWAGA: DO ZARZĄDÓW KÓŁ P. M. S.

Przypominamy, że Zarządy Kół są obowiązane do prenumerowania miesięcznika „POLSKA MACIERZ SZKOLNA.”

Prenumerata roczna wskutek wzrostu drożyzny wynosi obecnie 12,000 mkp.

Treść № 5: Zjazd oświatowy na Wołyniu.—Zebranie delegatów Kół P. M. S. województwa Lubelskiego.

Redaktor Józef Stemler.

Wydawca Józef Świeżyński.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Krakowskie-Przedm. 7 m. 4.

Przedpłata rocznie mkp. 12000 z przesyłką.